

MÚLTUNK EMLÉKEI ROVAT

160 ÉVES AZ ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ

Horváth Gyula – Tamás Gábor

1857. július 15-én egy csoport férfiú gyűlt össze a Nemzeti Kaszinó egyik termében. Sok évvel később Benczúr Gyula festménye örökítette meg őket a kor szokásos, némileg patetikus stílusában. Ez a cikk róluk, az első igazán professzionális, részvénytársasági alapon működő magyar tulajdonú biztosító alapítóiról szól.¹

Az alapítás

Az EMÁBIT létrejöttét a források két tényezőhöz kötik: egyrészt része volt a szabadságharc bukása utáni dermedtségből való általános nemzeti ébredésnek, másrészt sajátos biztosításpiaci oka is volt.

1857-ben Friedrich Adolph Brüggemann, az *Aachener und Münchener* vezetője azt javasolta a német és osztrák biztosítóknak, hogy egységesen emeljék fel gyár- és szalmafedeles építménybiztosítási díjaikat. Ezt a Monarchiában mindenütt erős ellenállás fogadta. Az osztrák birodalomrészben a külföldi konkurencia beengedését követelték, illetve újabb kölcsönös egyesületeket, ún. *Bauern-Vereinokat* hoztak létre. Magyarországon megszületett az elhatározás, hogy saját magyar biztosítót kell létrehozni.

Az ötlet egyébként is beleillett a korszak fejlődésméjébe, valamint a jobbágyfelszabadítást követő, elsősorban agrárberuházások támogatásába, ezért nagy befolyású pártfogói lettek.

Volt azonban ellenszél is: a bécsi körök egy része nem nézett jó szemmel egy olyan vállalkozást, amelynek a neve „Első Magyar”-ral kezdődött.

A szervezésre Lévy Henrik, a Riunione pest-budai képviselője vállalkozott, aki a társaság vezérigazgatója lett. Az alapítók vezetője Ürményi József volt.

Az alapítás idején már létezett néhány részvénytársasági formában működő társaság Magyarországon, de ebből csak kettő a pénzügyi szférában (Pesti Hazai Első Takarékpénztár, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank). Biztosítási területen hazai székhellyel csak egyesületek működtek, kivéve a Tiszamelléki tűzbiztosítót. Általános biztosítóként csak külföldi, trieszti és bécsi központú cégek terjesztették termékeiket. Lévy maga az egyesületek egyikére, a jégkár elleni kölcsönösre, mint bázisra tekintett. Az osztrák hatóságok „altatására” az új társaságot sokáig mint e kölcsönös tökéletesítését mutatták be. Az elképzelés „bejött”, hiszen a cs. kir. kormányzat feltételül is szabta a beolvadást.

Az alapítók gyűlése elfogadta az alapító okiratot, mely szerint az alaptőke 3 millió konvenció forint értékű volt. A 3 millió forint 2000 darab 1000 forint névértékű egész, és 2000 darab 500 forint névértékű félrészvényből tevődött össze. A részvények névre szóltak, és bár eladhatóak voltak, de csak azzal a feltétellel, ha a választmány az új tulajdonost elfogadja. E szabályt a vállalat 50 éves évkönyve szerint az indokolta, hogy ne kerülhessen idegen vagy „radicalis” kézbe részvény. A

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság alapítóinak első alakuló közgyűlése

1875. július 15. / festő Benczúr Gyula

Forrás: OSZK digitális képtár

részvényeket csak 20 százalékban kellett pénzben lejegyezni, a maradék 80 százalékra egyrészt kötelezettséget kellett kiállítani, másrészt biztosítékot adni, amelynek elfogadása a választmány diszkrecionális joga volt.

Az alapító okirat szerint tűz-, jég- és szállítmánybiztosításra alakult a társaság, de belevették azt is, hogy később más ágazatokra is ki kívánják terjeszteni tevékenységüket. A Társaság székhelye Pest lett.

Az alapító atyák

A képen nem minden alapító szerepel, hiszen az az események után 25 évvel készült, az alapító vezérigazgató megrendelésére, aki személyesen egyeztetett a művésszel. A legfontosabb hiányzó Havass József, a Pesti Jégkármentő egyesület vezetője. Hiányzik több politikus is, részben a „muszkavezető”², ezért igen népszerűtlen Zichy grófok, illetve a volt erdélyi kancellár, Jósika Sámuel báró.

A képen szereplő 28 férfiú közül 23-nak ismerjük a nevét (kettőn háttal állnak, hárman pedig háttal, árnyékkolt helyen). A 23 ismert személy közül 21 életrajzát sikerült eddig felderítenünk. A 21-ek alapvetően négy csoportba oszthatók:

Liberális politikusok: Benczúr a képet akkor festette, amikor Tisza Kálmán Szabadelvű Pártja volt hatalmon, így talán nem véletlen, hogy közülük kettő, a 48-as kormány két minisztere, Deák Ferenc és báró Eötvös József van a kép középpontjában. Rajta kívül még hárman tartoztak ebbe

a csoportba (Harkányi Frigyes, Karácsonyi László, Ürményi József, a társaság első elnöke és a vállalkozás egyik „ötletgazdája”³).

Konzervatív politikusok: Az engedélyezés folyamatában ők játszották a fő szerepet, különösen gróf Apponyi György udvari főkancellár, aki többször is személyesen járt közben Albrecht főhercegnél, Magyarország kormányzójánál az engedély ügyében. Rajta kívül Szögyény-Marich László, a magyarok nagy része által bojkottált Birodalmi Tanács tagja, gróf Dessewffy Emil, az MTA elnöke, báró Sennyey Pál és Somssich Pál is e csoportba tartozott.

Földbirtokosok: gróf Károlyi György és Nádosy István képviselte őket (Károlyi – mint honvédtiszt – Világos után fogságba esett.)

Kereskedő-polgári csoport: Az érintett hét fő egyike sem magyar származású, legtöbbször zsidó (Frölich Frigyes, Gottesmann Miklós, Sztányi Izidor, Ullmann Károly), Manno István görög, Jellinek Mór cseh, Perger Ignác pedig (valószínűleg) német származású volt.

Szakértők: Közéjük tartozik Zsivora Görgy, a társaság első alelnöke⁴, Tóth Lőrinc, a Világos után halálra ítélt jogász és végül Lévy Henrik, az alapító vezérigazgató.

Mint látjuk, mai szemmel nézve egészen különös koalíció jött létre egy nemzeti biztosító létrehozása érdekében. A nemzet ellenállásának jelképe, Deák Ferenc együtt dolgozott az udvarhű párt vezéralakjaival, a nem magyar származású, ámde jelentős részben már asszimilálódott burzsoázia tagjaival és vidéki földbirtokosokkal. Mindezek fényében érdemes elgondolkoznunk azon, amit a korról egyszerűsítő sémák keretében tanultunk. A jelenre vonatkozó tanulságok levonását pedig az olvasóra bizzuk.

HIVATKOZÁSOK

¹ Sorozatunk következő cikke a társaság további működéséről fog szólni.

² Az 1849-es orosz bevonulás idején a megszállókat segítők gúnyneve.

³ Az ő megválasztását az osztrák hatóságok nem fogadták el, így Lónyay Menyhért, a későbbi miniszterelnök lett az elnök.

⁴ Az ő megválasztását sem fogadták el a hatóságok, helyébe Hajos József jogász, földbirtokos került.

SZERZŐI ÚTMUTATÓ A BIZTOSÍTÁS ÉS KOCKÁZAT FOLYÓIRATBAN PUBLIKÁLÓK RÉSZÉRE

A kéziratokat elektronikus (Word-/Excel-fájl) formátumban mellékletként csatolva kérjük beküldeni a főszerkesztő (erzsebet.kovacs@uni-corvinus.hu) és a szerkesztő (katalin.lencses@mabisz.hu) e-mail címére.

A kézirat befogadásához csatolni szükséges a kitöltött szerzői nyilatkozatot is. Terjedelmi ajánlás: 1-1,5 ív (1 ív=40 000 karakter). A közlemények hossza a 60 000 karaktert (szókötőkkel) ne haladja meg! A karakterszámok tartásakor kérjük figyelembe venni, hogy amennyiben a cikkben/tanulmányban ábra vagy egyéb bokszt jelenik meg, akkor az ábránként 300 karakterrel kerül beszámításra.

A publikálás főszabályként magyar nyelven, indokolt esetben pedig angol nyelven lehetséges. A Biztosítás és Kockázat eddig megjelent számai elérhetőek az alábbi linken keresztül:

<http://www.mabisz.hu/hu/esemenyek-publikaciok/450-biztositas-es-kockazat.html>

A kézirat a következő elemeket tartalmazza az alábbi sorrendben:

- CÍMOLDAL
A cikk címe, szerzője, elérhetősége. A cikk beadásának dátuma. Több szerző esetén a levelező szerző neve és elérhetősége is.
- CIKK CÍME
Alcím (opcionális)
- SZERZŐKNEVE ÉS AZOK AZ ADATOK, MELYEKET PUBLIKÁLÁSRA SZÁNNAK
Tudományos fokozat, munkahely, beosztás, e-mail cím
- ÖSSZEFOGLALÓ
Magyar nyelven, maximum 1000 karakter
- SUMMARY
Angol nyelven, maximum 1000 karakter
- KULCSSZAVAK
Maximum 5
- KEYWORDS
Maximum 5
- JEL
DOI
Ezt a MABISZ adja.
- CIKK, TANULMÁNY
Törzsszöveg (ajánlott terjedelem 60 000 karakter)
Ábrák, táblázatok, képletek, lábjegyzet (opcionális)
Összefoglalás, következtetések
- IRODALOMJEGYZÉK

1. A címdoldalon sorrendben a következők szerepeljenek: a kézirat címe, esetleg alcíme, a szerzők neve, a szerzők tudományos fokozata, titulusa, a szerzők munkahelye, a szerzők beosztása, elérhetősége. A cikk beadásának dátuma. Amennyiben a szerző(k) hozzájárul(nak) az e-mail cím(ük) közléséhez, akkor itt ezt is kérjük megadni. Több szerző esetén a kapcsolattartáshoz mindenképpen kérjük megadni a levelező szerző e-mail címét, telefonszámát.

2. Az összefoglalót magyar és angol nyelven kérjük elkészíteni, és a cikk elejére beszerkeszteni. Az összefoglaló nem tartalmazhat rövidítéseket. Ennek megszerkesztésekor az alábbiakat kérjük figyelembe venni: „Bevezetés”, „Célkitűzés”, „Módszer”, „Eredmények” és „Következtetések” lényegre törő megfogalmazása oly módon történjék, hogy csupán az összefoglalás elolvasása is elegendő legyen a dolgozat lényegének megértéséhez. A magyar és az angol összefoglalókat követően a kulcsszavakat kérjük szerepeltetni. Maximum öt kulcsszó adható meg magyar és angol nyelven egyaránt, szerepeljenek továbbá a JEL-kódok is (<https://www.aeaweb.org/econlit/jelCodes.php>)!

3. A kézirat világos, jól tagolt szerkesztése különösen fontos, beleértve az alcímek megfelelő alkalmazását is. Az eredeti közleménynél a bevezetőben néhány mondatban meg kell jelölni a kérdésfeltevést. A módszertani részben a szerző világosan és pontosan mutassa be és hivatkozzon azokra a módszerekre, amelyek alapján az eredményeket megkapta! Az eredmények és a diszkusszió részeit külön és érthetően szükséges megszerkeszteni. A diszkusszió rész legyen kapcsolatban az idevonatkozó legújabb ismeretanyaggal, valamint azokkal a megállapításokkal, amelyekből a szerző a következtetéseket levonta. Az eredmények újszerűsége, illetve a szerző saját tudományos hozzáadott értéke világosan tűnjön ki az írásból! A módszerek, eredmények, megbeszélés részek megfelelő alcímet kapjanak! A kéziratban az ábrák helyét, címét kérjük arab számokkal jelölni!

A ciken belül lehetőség szerint csak akkor legyen alfejezeteken belüli számozás, ha azt a téma jellege és feldolgozása indokolja!

4. A táblázatokat címmel kell ellátni, és minden táblázatot külön lapon szükséges megadni. A táblázat ne legyen kép, a táblázatokat Wordben/Excelben kérjük elkészíteni!

5. Az ábrák a kéziratban megfelelő helyen, számozottan (arab számok) szerepeljenek, és címmel is el legyenek ellátva! Kérjük a mértékegységek, jelmagyarázatok értelemszerűen történő megadását. Az ábra forrását is kérjük megjelölni, így a szövegben megfelelő helyen jelenjen meg az ábrákra, táblákra, jegyzetekre való hivatkozás. Az ábrákat és grafikonokat nagyfelbontású képként és xls formátumban egyaránt külön kérjük csatolni a beküldött íráshoz.

6. Az ábrák és táblák elnevezése az ábra, illetve táblázat felett szerepeljen, a forrásmegjelölés pedig alul kerüljön feltüntetésre!

7. A képleteket képletszerkesztővel kérjük elkészíteni, és azokat a jobb oldalon, zárójelben folyamatosan kérjük számozni.

8. A lábjegyzetek a felhasznált irodalom elé, a folyószöveg után kerüljenek!

9. Az irodalomjegyzék felsorolásánál ne legyen számozás vagy bármilyen egyéb jelölés (bullet pont stb)! Az irodalmi hivatkozásokat a legújabb eredeti közleményekre és összefoglalókra kell korlátozni. Kizárólag azok az irodalmi felsorolások sorolhatók fel, amelyekre a szövegben utalás történt, és közvetlen kapcsolatban vannak a kutatott problémával. Háromnál több szerző esetén a három szerző neve után „et al.” irandó.

A szövegközi szakirodalmi utalásokat zárójelben kérjük feltüntetni, amennyiben a hivatkozás nem szerves része a mondatnak, például: (Osipian, 2009). Amennyiben valamelyik szerzőtől több, azonos évben megjelent munkára hivatkozik, a művek megkülönböztetésére használja az évszám mellé írt a, b, c stb. indexet! Szó szerinti idézetnél az oldalszám kötelezően jelölendő. Az irodalomjegyzéket a tanulmány végén abc-sorrendben közöljék a következőképpen:

- Könyveknél:
Dickson DCM (2005): Insurance Risk and Ruin, Cambridge University Press
- Tanulmányköteteken, gyűjteményes kötetekben megjelent publikációknál: Mario Jametti & Thomas von Ungern-Sternberg (2003): Assessing the Efficiency of an Insurance Provider – A Measurement Error Approach, CE Sifo Working Paper Series 928, CE Sifo Group, Munich
- Folyóiratban megjelent cikkeknél:
Wiltrud Weidner – Robert Weidner (2014): Identifikation neuer Ansätze zur individuellen Kfz-Tarifierung, Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft May, Volume 103, Issue 2, pp. 167-193.
- Dickson DCM. (2006): Premiums and reserves for life insurance products, Australian Actuarial Journal, vol. 12 (2), pp. 259-279.
- Webcmeknél:
Insurance Europe (2012): How insurance works
Online: <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Publications/how-insurance-works.pdf>

Weboldal hivatkozások zárójelben a letöltés dátumát is szerepeltetni kell.

10. Két-három oldalanként kérünk javasolni egy-egy kiemelésre szánt mondatot vagy mondatrészlet a szövegből.

11. A Biztosítás és Kockázat folyóirat csatlakozott a DOI CrossRef rendszerhez, ezért kérjük a cikkeket irodalomjegyzékében feltüntetni minden olyan forrás DOI azonosítóját linkként, amelyet szintén a CrossRef-nél regisztráltak más folyóiratok. Ennek ellenőrzésére használható a CrossRef keresője: <http://search.crossref.org/>. A DOI-ból úgy képezhető link, hogy elé kell írni: <http://dx.doi.org/>

12. A szerkesztőség szívesen fogad recenzioikat is, melyek egy biztosításpolitikai szempontból érdekesnek ítélt könyv ismertetését tartalmazzák azzal a céllal, hogy felhívják a figyelmet az adott műre minél szélesebb körben. A recenzioval szembeni elvárások az alábbiak:

- Szükséges feltétel a mű valamennyi bibliográfiai adatának pontos feltüntetése.
- Tartalmaznia kell minimálisan a könyv szerzői ismertetését, szerkezeti felépítését. A recenzio szerzője ezen túlmenően megosztja az olvasóval a könyvvel kapcsolatos észrevételeit, benyomásait, akár kritikai értékelését is.
- A jó recenzio felkelti a vágyat az olvasásra, miközben annak tudományos értéke is tetten érhető, szakmai szemmel – az ajánló szempontjain keresztül – orientálja a könyv potenciális olvasóját.
- Az idézetek források megjelölésénél – amennyiben ilyenek vannak – be kell tartani a Biztosítás és Kockázat szerzői útmutatójában foglaltakat.
- Ajánlott terjedelem: 2-5 oldal.

Köszönjük, hogy a megfelelően előkészített kézirattal Ön is segíti munkánkat!